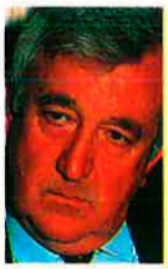

El crepuscle del canyellisme?

Gabriel Cañellas passa aquests dies pels moments més difícils de la seva vida política. Per a alguns és la fi del canyellisme. Però què és el canyellisme? Què hi ha darrere? Està, vertaderament, en fase terminal?

S'atribueix a Gabriel Cañellas haver dit: "els problemes començaran per a nosaltres quan governem a Madrid". Potser és cert, o potser part de la llegenda que comença a envoltar el primer ex-president de Balears. Sigui com sigui, els problemes per a Cañellas –si bé és cert que començaren abans que el PP guanyàs les eleccions generals– s'han intensificat molt des que Aznar ocupa la Moncloa. Segurament no és més que una casualitat en el temps, però el que fins fa poc temps havia estat l'exemple balear, on tot el PP estatal s'emmirallava, ara és un problema.

En aquests moments Gabriel Cañellas, "el president" –així li diuen tots els membres del seu grup, tot i que fa quasi dos anys que ja no ho és– passa els pitjors moments de la seva vida política. Fins a tal punt que per a molta gent està a les acaballes, i només és qüestió de temps la seva desaparició del mapa polític. Els qui així opinen creuen que no hi ha carrera política que aguanti els successius escàndols protagonitzats per Canellas i el seu pas pels jutjats... L'ex-president, per la seva part, diu que només pensa dimitir de president del grup parlamentari –però no de diputat– si finalment s'obre judici contra ell, i que, naturalment, si s'arriba a fer el judici, s'acabarà veient que ell no ha fet res que sigui il·legal. Però el fet és que els fronts judicials oberts contra Canellas no semblen acabar-se mai. El darrer episodi és el descobriment d'un compte bancari secret a Suïssa presumptament controlat per Cañellas.

S'acaba el canyellisme? Aquesta és la gran pregunta. Per Palma corren rumors de tota casta i hi ha interpretacions per a tots els gustos.

Sens dubte una de les teories

És Gabriel Cañellas l''amo' d'una 'possessió' que té uns misteriosos i poderosos 'senyors'?

més suggeridores és la de la *conspiració*. Segons aquesta interpretació, el canyellisme es va crear a partir de la confluència d'interessos dels anomenats "poders fàctics" –determinats hoteliers, financers, empresaris...– que van donar un suport incondicional a Canellas des dels primers temps –1983 i abans– però que a hores d'ara, amb les contínues acusacions de corrupció, la crispació, etc., estan disposats a sacrificar el *peó* Cañellas per susbstituir-lo per un altre.

Per il·lustrar gràficament la situació convé recordar el que deia Eberhard Grosske en l'entrevista que va publicar aquest setmanari –vegeu EL TEMPS núm. 661– quan assegurà que "Canellas és l'amo, però no el propietari". A Mallorca, amo i propietari o senyor, tenen dos significats socials diferents. L'amo d'una possessió és qui la controla i gestiona, però la propietat és la del senyor. Així, a la ruralia mallorquina el senyor sempre deixava fer a l'amo, a condició que li guardàs fidelitat. Des d'un punt de vista de jerarquia social, la submissió de l'amo al senyor era clara. A dalt de la piràmide social hi havia el senyor, després l'amo, després els servents, els pagesos...

La piràmide del canyellisme. Segons aquesta interpretació, el canyellisme s'ha estructurat, bàsicament, a semblança de la piràmide de poder tradicional a Mallorca. A la base hi ha un conglomerat de grups i persones que han estat afavorits personalment i directament per l'acció de govern de Canellas. Aquests són els *servents* i *pagesos*. Cañellas exercia com a l'*amo* que controla la gestió –l'estructura de poder polític, el govern– de la *possessió* –les Balears–. I a dalt de tot hi havia els misteriosos i poderosos *senyors*. Tots aquells que no estiguessin integrats en la piràmide del canyellisme, senzillament no eren més que cossos estranys. No eren "des nostros".

S'ha d'aclarir que tota aquesta terminologia no és gratuïta, sinó que respon al que sempre ha dit el mateix Canellas. Però, lògica-

ment, l'ex-president no li donava aquesta interpretació. Va ser Canellas qui definí públicament la seva presidència com si ell fos "l'amo de sa possessió". Es referia a la delegació de poder dels ciutadans –els senyors– en el president –l'amo–, però els qui creuen en l'existència del canyellisme com a sistema caciquista de poder, ho interpreten en el sentit explicat anteriorment. Fins i tot l'expressió "es nostros", també és de Canellas. La va deixar anar arran d'una gran manifestació ecologista –26 de novembre de 1992– contra la seva política d'ordenació del territori. Li demanaren què li semblava la gran gernació que hi havia assistit –entre 20.000 i 25.000 persones–, i contestà que no li preocupava gens ni mica: "no hi havia cap *des nostros*", va dir al·ludint a l'absència de votants del PP, i que eren aquests els qui li donaven la majoria per governar.

Es obvi que quan una opció política obté el poder ho fa perquè és votada majoritàriament, però també és cert que sempre hi ha qualque grup de pressió al darrere. En el cas de Balears, el 1983, no hi ha cap dubte que els grans interessos econòmics de Balears s'estimaven més un govern autònom de dretes que no d'esquerres. Així, i davant el fet que AP i el PSOE havien empatat a diputats, hi hagué una decisiva intervenció del conegut financer Carlos March –president del grup March– per tal que Canellas –AP– i Jeroni Albertí –UM– es posessin d'acord i barressin el pas a l'esquerra. Albertí, anys després (1995) i quan ja estava retirat de la política, reconeixia que havien existit subtils pressions sobre ell per fer-li acceptar aquest pacte. Pressions que tenien a veure directament amb la seva situació econòmica: "no era lliure perquè estava condicionat per motius econòmics" (...). "La meva situació econòmica no em permetia tenir independència política (...), estava condicionat", va declarar en diverses ocasions. No és estrany que amb aquest precedent, la llegenda –o no– sobre els poders fàctics que operen al darrere del canyellisme, s'hagi anat fent més i més grossa. Quan Soler dimiteix, molta gent interpreta l'episodi com un cop de mà del canyellisme contra la pretensió del president de *remoure* la Conselleria de Turisme per substituir un canyellista per una nova consellera una mica més progressista.

El problema és –seguint aquesta línia argumental de la *conspiració*– que a hores d'ara aquests grups de pressió ja no poden aguantar més. Els escàndols i la crispació han arribat a nivells no tolerables a la tranquil·la Mallorca. Ja ha arribat l'hora de desfer-se de Canellas. Es correcta tota aquesta interpretació? S'acaba el canyellisme? Aquest setmanari ha demanat a determinades persones, acostumades a l'anàlisi de la realitat sociopolítica mallorquina, que opinin. El lector es podrà fer una idea aproximada sobre el que amaga el canyellisme, sobre els presumptes poders ocults i, sobretot, sabrà si el canyellisme s'acaba realment.

"El canyellisme neix coincidint amb els interessos econòmics d'aquesta terra –turisme, construcció...– però a poc a poc va cre-

Gabriel Canellas i Fons, president de Balears entre 1983 i 1995. Per a uns, un gran líder. Per a altres, un cacic. (foto: arxiu / Joan Celià).

ARXIU / JOAN CELIÀ

Canellas, en el moment de fer efectiva la dimissió de president de Balears davant el seu grup parlamentari el juliol del 95. Des d'aleshores, els problemes per a Canellas s'han succeït un darrere l'altre.

ant la seva pròpia xarxa de poder. A hores d'ara aquells grans interessos ja no coincideixen amb Canellas, però el canyellisme continua existint". Qui ho explica és el sociòleg Antoni Tarabini, pel qual aquesta xarxa de poder es podria definir com "l'estil Canellas". Per al sociòleg, aquesta coincidència amb els grans poders illencs no permet parlar d'una "conspiració" i, a més, creu que el bessó del problema no és ni això, ni tampoc els grans escàndols, "sinó aquest estil Canellas que s'ha basat en la creació d'unes relacions de certa dependència personal. En aquest moment hi ha molta gent que li deu favors personals". Quins? "Per exemple tota la gent que té un sou del qual viu i que deu a Canellas. Aquesta gent, la base del canyellisme, farà el que sigui perquè el sistema no s'enfonsi, perquè s'enfonsarien ells mateixos".

Caciquisme modernitzat. La interpretació de Tarabini porta a una idea bastant estesa, segons la qual el canyellisme és la versió moderna de la tradicional forma de control polític a Mallorca: el caciquisme. Ara és l'historiador

Els analistes coincideixen: fins i tot sense Gabriel Canellas, el canyellisme continuarà viu i fort.

Pere Fullana, bon coneixedor d'aquest sistema ancestral de poder, qui analitza la situació. "Amb el canyellisme passa el mateix que amb el maurisme (d'Antoni Maura, president del govern espanyol a principis de segle). Quan cau Maura és quan a Mallorca pren més força el maurisme. El canyellisme solament desapareixerà quan des del conservadorisme es creï una vertadera alternativa. De moment no existeix i, per tant, el que podria passar –si cau Canellas– és que es mantingués el canyellisme sense Canellas".

En la mateixa línia, l'escriptor i periodista Llorenç Capellà pensa que "el canyellisme no s'acaba. Una altra cosa és que ell mateix s'estigui enterrant. Però les formes caciquistes a Mallorca continuen ben vives, ben fortes". Capellà no creu en la teoria de la conxorxa. "Això és una especulació. Creure-hi seria admetre que a Mallorca existeix una forma de fer política, subtil i subterrània, que jo no veig enlloc. Aquí la política és més senzilla i, alhora, brutal. Tornant a la qüestió, ara hi ha gent que es vol desfer de Canellas? De segur. Fa nosa fins i tot a molts de dins el PP? També. De fet fa nosa a tothom menys a l'oposició, a la qual li està regalant les eleccions. Significa tot això el punt final del canyellisme? No ho crec pas perquè el caciquisme continua, com he dit, ben fort".

El biòleg i columnista Joan Mayol –i ex-diputat del PSM– considera que no hi ha cap estratègia premeditada: "no crec en cap conspiració. Però potser és cert que les forces que ajudaren a crear el canyellisme ara ja no hi veuen representats els seus interessos. Potser a partir d'un determinat moment el canyellisme pren força per si mateix i la confluència amb aquells sectors –d'hotelers, de constructors...– progressivament va esvaint-se, en relació directament proporcional a l'autoalimentació del canyellisme que es basa en un poder de tipus caciquista. Això sí que podria ser, però no crec que hi hagi cap mena de conxorxa".

Sembla, si hem de fer cas a aquests analistes, que el canyellisme, tot i estar *tocat*, no ha entrat en fase terminal. Tarabini és concloent: "no s'acabarà per ara. És evident que dins el mateix PP, i fins i tot en el mateix govern, hi ha molta gent que pensa que s'han de desfer de Canellas, però la veritat és que ningú no s'atreveix a plantejar-ho. Ho diuen privadament, però ningú no li ho diu a la cara. De segur que qualque dia s'acabarà, però no serà aviat, i costarà molt".

Miquel Payeras